

Nr 91.

Ankom till riksdagens kansli den 3 maj 1929 kl. 12 m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion om löneförbättring
för vissa äldre subalternofficerare.*

(1:a avd.)

Uti en inom andra kammaren av herr *I. Anderson* i Linköping väckt motion, nr 141, har hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av avlöningsreglementet för officerare och underofficerare, att lönebeloppet för de subalternofficerare, vilka under tre år uppburit lön i 6:e löneklassen, skall — oavsett om befordran till kapten ägt rum eller icke — därefter utgå enligt i nämnda reglemente för 7:e löneklassen upptagna belopp.

Till stöd för sin framställning har motionären anfört följande.

»År 1927 fastställdes nytt, definitivt avlöningsreglemente för officerare m. fl. Detta reglemente var, fränsett vissa smärre jämkningar, avfattat i överensstämmelse med det förut gällande provisoriska. Bland annat bibehölls lönebeloppen oförändrade. Ehuru det sålunda definitiva avlöningsreglementet varit gällande under icke fullt två år, anser jag mig likväl böra av nedan angivna skäl framlägga förslag till viss ändring i detsamma.

Enligt mitt förmenande var det nämligen en omständighet, som icke erhöll erforderligt beaktande i det nya avlöningsreglementet, men vilken är av så allvarlig natur, att rättelse i någon form måste åstadkommas. Det togs nämligen ingen som helst hänsyn därtill, att befodringsförhållandena till följd av 1925 års försvarsbeslut blevo avsevärt försämrade, vilket i realiteten bringat personalens lönefråga i ett ogynnsammare läge, än vad fallet var före genomförandet av nämnda försvarsbeslut. Möjligheterna att vinna befordran hava minskats därigenom, att indragningarna främst drabbat de högre graderna, vartill kommer, att det sätt, på vilket överföringen till övergångsstat i allmänhet blivit verkställd, än ytterligare minskat befodringsutsiktarna. Följden har också blivit en fullständig stagnation inom de olika graderna, och befordran i annan form än »i regementet» och »i armén» förekommer numera knappast.

Särskilt måste det väcka bekymmer, att befordran till kapten *vid* regemente blivit till ytterlighet försenad. Enligt vad som angavs av chefen för generalstaben i hans förslag till övergångens ordnande, borde nu nämnd befordran vinnas efter 15 tjänsteår, vilket genomsnittligt borde motsvara en levnadsålder av 37 år. Dessa siffror visa redan nu en oroväckande tendens till stegring. Enligt vad som framgår av de på ingående undersökningar baserade statistiska beräkningar beträffande åren 1929—1933, som blivit fram-

lagda i Ny militär tidskrift, häfte nr 22 föregående år, komma levnadsåldern och tjänsteåldern vid kaptensbefordran att beträffande exempelvis infanteriets löjtnanter för nämnda tidsperiod att uppgå till 37.6; 39.7; 39.9; 41 och 41.3 levnadsår, respektive 16.2; 17.3; 17.8; 18.4 och 19 tjänstår. Med all sannolikhet kommer denna stegring av åldern att fortgå jämväl under de därpå följande åren. Samtidigt som den av 1925 års riksdag beslutade nedskärningen av kadreerna framtvingit ökade krav på arbetsdugligheten hos de kvarvarande officerarna, hava alltså befordringsmöjligheterna och därmed löneförmånerna till den grad försämrats, att de kunna befaras bliva en direkt anledning till nedsatt tjänstbarhet hos officerskåren.

För att redan nu vinna någon rättelse i det påtalade missförhållandet, är det nödvändigt att åtminstone åstadkomma någon förbättring uti rådande avlöningsförhållanden för den av 1925 års försvarsbeslut hårdast drabbade kategorien av officerskåren, nämligen de äldre subalternofficerarna. Detta synes lättast kunna vinnas genom att göra 7:e löneklassen gemensam för löjtnants- och kaptensgraderna på så sätt, att den kommer att utgöra den *högsta* i den förra och den *lägsta* i den senare lönegraden. Att en sådan åtgärd skulle möta några oöverstigliga svårigheter i lönetekniskt avseende är svårt att förstå, eftersom detta lönesystem vad underofficerskåren, civilmilitära personalen och civila befattningshavare beträffar, är i stort sett lagt enligt enahanda grundsatser.»

Över föreliggande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande från försvarsväsendets lönenämnd, vilket yttrande är såsom bilaga fogad vid detta utlåtande.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet måste visserligen finna det vara beklagligt, att befordringsförhållandena försämrats för vissa grupper av beställningshavare genom det sätt, på vilket övergången till den nya härordningen blivit ordnad. Då emellertid många olika faktorer inverka på bedömandet av den i motionen behandlade frågan och en allmän överarbetning av bl. a. gällande löneplan för officerare torde kunna förväntas komma att verkställas av 1928 års lönekommitté, har utskottet i likhet med lönenämnden ansett, att motionen icke bör till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottet hemställer alltså,

att herr Andersons i Linköping förevarande motion II: 141 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 maj 1929.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 89.

Bilaga.

Till riksdagens statsutskott.

Genom beslut den 8 innevarande februari har Kungl. Maj:t anbefallt försvarsväsendets lönenämnd att snarast möjligt och senast den 10 mars 1929 till statsutskottet avgiva yttrande över en av I. Anderson i Linköping inom andra kammaren väckt motion nr 141 om löneförbättring för vissa äldre subalternofficerare.

Till åtlydnad härav får lönenämnden anföra följande.

I förevarande motion yrkas sådan ändring av officersavlöningsreglementet, att lönebeloppet för de subalternofficerare, vilka under 3 år uppburit lön i 6:e löneklassen, skulle — oavsett om befordran till kapten ägt rum eller icke — därefter utgå enligt i nämnda reglemente för 7:e löneklassen upptagna belopp.

Uti en för närvarande på Kungl. Maj:ts prövning beroende framställning har 1925 års tillfälliga officerskommitté hemställt om avlåtande av proposition till årets riksdag med ett av kommittén framlagt förslag i ämnet. Detta förslag går såtillvida längre än motionen, att enligt detsamma i motionen avsedda subalternofficerare skulle efter 3 års kvarstående i 7:e löneklassen uppflyttas i 8:e löneklassen.

Över omförmälda framställning hava arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygstyrelsen i gemensamt avgivet utlåtande anfört följande.

»Frågan om konstruktionen av löneskalorna för kompaniofficerare har varit föremål för en ingående undersökning av 1918 års militära avlöningssakkunniga. Uti sitt den 10 februari 1921 avgivna betänkande, vilket legat till grund för det nu gällande lönesystemet för officerare och underofficerare m. fl., anförde de sakkunniga, bland annat, att i vissa från olika militära myndigheter avgivna yttranden föreslagits, att en gemensam löneskala skulle anordnas för samtliga kompaniofficerare. Då emellertid de sakkunniga ansett ofrånkomligt, att lönesystemet ordnades på sådant sätt, att varje befordran till beställning med större ansvar och mera fordrande tjänstgöring dels omedelbart vid befordringstillfället åtföljdes av ökad avlöning och dels medförde möjlighet att i den nya tjänsten nå högre slutavlöning än som kunnat vinnas i den lägre tjänsten, hade de sakkunniga föreslagit tre särskilda lönegrader för kompaniofficerare, nämligen en för underlöjtnanter (fänrikar), en för löjtnanter och en för kaptenner. För möjliggörande av erforderlig löneförhöjning vid befordran hade det befunnits nödvändigt att icke införa några gemensamma löneklasser för ifrågasvarande tre lönegrader, utan hade löneskalorna genomgående ordnats så, att slutlönen för en grad understege begynnelselönen för närmast högre grad.

Av betänkandet framgår vidare, att de sakkunniga, som föreslogo antalet löneklasser till två för underlöjtnants-fänriksgraden och fyra för löjtnants-respektive kaptensgraderna, haft under övervägande ett från militärt håll framställt förslag om ökning av antalet löneklasser. Såsom skäl för det härom framställda förslaget hade framhållits behovet att för beställningshavare, vilkas befordran blivit fördröjd på grund av sämre befordringsförhållanden inom vissa truppförband, möjliggöra en utjämning av löneförhållandena. Särskilt hade därvid avsetts, att för löjtnanter, som under längre tid finge vänta på befordran till kapten, bereda en ökad avlöning i avbidan på vinnandet av sådan befordran. Då införandet av ytterligare löneklasser inom löjtnantsgraden skulle medföra, att slutavlöningen för löjtnanter, vilka eventuellt icke vore kompetenta till kaptensbefordran, komme att föras upp till ett högre plan, än som skäligen borde ifrågasättas för beställningshavare i förevarande grad, hade de sakkunniga emellertid ansett sig icke kunna på angivet sätt tillmötesgå omförmälda önskemål.

Till jämförelse med den sålunda lämnade redogörelsen för anordnandet av löneskalorna för kompaniofficerare torde få anföras, vad de sakkunniga uttalat beträffande löneskalorna för underofficerare. Beträffande dessa förordade de sakkunniga en sådan anordning, att en underofficer, vilken under längre tid fått vänta på befordran, skulle kunna ernå högre avlöning i innehavande grad än den, som tillkomme annan till högre grad befordrad, men till tjänsteåldern yngre underofficer. I sådant syfte hade de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att vissa löneklasser inom närliggande lönegrader för underofficerare gjordes gemensamma. Härigenom hade i förevarande avseende en närmare överensstämmelse med kommunikationsverkens lönesystem kunnat åvägbringas än vad som vid uppgörandet av löneskalorna för kompaniofficerare varit möjligt.

Från om löneskalornas konstruktion har sedermera varit föremål för övervägande i samband med avlöningssystemets definitiva utformande. Av det vid Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 7 till 1927 års riksdag fogade statsrådsprotokollet med därtill hörande bilagor inhämtas (sid. 36), bland annat, att vissa militära myndigheter ifrågasatt, att löneplanen O borde ändras sålunda, att den, liksom vad som genomgående gällde inom löneplanen Uo, åtminstone i de lägre lönegraderna komme att upptaga vissa gemensamma löneklasser för två varandra närliggande lönegrader.

I avgivet yttrande hade Arméförvaltningen uttalat, att, då ett biträdande av förslaget skulle rubba de grunder, enligt vilka det från år 1922 gällande militära lönesystemet blivit uppbyggt, och konsekvensen av ett sådant biträdande i varje fall icke utan en noggrann undersökning kunde överblickas, ämbetsverket ansett sig icke kunna ansluta sig till de uttalade önskemålen om ändrad konstruktion av löneplanerna.

Icke heller försvarsväsendets lönenämnd ansåg sig kunna tillstyrka en ändring av löneplanerna. Uti sin underdåniga skrivelse den 20 oktober 1926, med förslag till avlöningsreglemente för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet, anförde sålunda lönenämnden (se proposition nr 7/1927 sid. 37), att, då löneplanerna för officerare och underofficerare samt civilmilitär personal vid armén och marinen fastställdes så sent som vid 1921 års riksdag, lönenämnden ansett en genomgående revision av nämnda löneplaner näppeligen för det dåvarande kunna ifrågakomma. En dylik revision syntes i allt fall icke böra företagas, förrän viss tids erfarenhet vunnits i fråga om de verkningar, den nya försvarsorganisationen kunde komma att utöva å de olika beställningshavarnas arbetsåligganden. Ett tillfälle att överväga frågan komme för övrigt att erbjuda sig i samband med dyrtidstilläggens avskaffande och sammanslagning med de fasta lönerna.

Till denna lönenämndens uppfattning anslöt sig föredragande departementschefen.

Beträffande det nu föreliggande förslaget innebär detsamma, att för andra och tredje lönegraderna i löneplanen O vissa löneklasser skulle bli gemensamma eller alltså just en sådan anordning, som 1918 års militära avlöningssakkunniga för sin del ansågo sig icke kunna tillstyrka.

Emellertid anse ämbetsverken i hög grad behjärtansvärt, om en förbättrad löneställning kunde beredas sådana äldre löjtnanter, som på grund av ogynnsamma befordringsförhållanden nödgas under längre tid kvarstå i löjtnantsgraden.

En ändring i löneställningen för beställningshavare i andra lönegraden av löneplan O i officersavlöningsreglementet torde dock eventuellt kräva ändring i löneskalorna jämväl för andra beställningshavare, tillhörande samma löneplan, en åtgärd, som i sin ordning kan befinnas kräva jämkning jämväl i avseende å löneställningen för vissa av de civilmilitära beställningshavare, vilka

äro hänförda till löneplan C i samma reglemente. I övrigt torde ett bifall till förslaget kunna, beträffande löne- och pensionsförhållandena, föranleda konsekvenser, som icke utan en mera ingående undersökning kunna överblickas.

På grund härav få arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygstyrelsen i anslutning till ovan åberopade, av försvarsväsendets lönenämnd i dess skrivelse den 20 oktober 1926 gjorda uttalande, i underdånighet föreslå, att framställningen måtte överlämnas till 1928 års lönekommitté för att tagas i övervägande vid fullgörande av det kommittén anförtrödda uppdrag.»

Lönenämnden har för sin del i utlåtande denna dag biträtt nämnda myndigheters i ärendet gjorda hemställan.

Under åberopande av vad sålunda förekommit anser sig lönenämnden böra hemställa, att föreliggande motion icke måtte föranleda någon åtgärd.

I handläggningen av detta ärende hava deltagit, förutom undertecknad, ordförande, ledamöterna Afzelius, Jansson, P. Nilsson, Giron, J. Nilson och Almroos.

Stockholm den 20 februari 1929.

KARL LEVINSON.

Georg Z. Topelius.